

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ
ДЕРЖАВНА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
ХМЕЛЬНИЧЧИНИ
на 1995 рік

м. Хмельницький

1994

Черговий "Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 1995 рік" містить матеріали про визначні події історії, суспільно-політичного та громадського життя області, ювілеї уродженців краю та видатних діячів, життя і діяльність пов'язані з Хмельниччиною.

Показчик відкривається хронологічним переліком основних дат 1995 року. Деякі з них супроводжуються текстовими довідками та бібліографічними списками літератури. Ці дати позначені у переліку зірочками (*).

У бібліографічних списках література групується у логічній послідовності. Іноді, за браком матеріалу, до них включено джерела, які відсутні в нашій бібліотеці.

До деяких дат подаються довідки обласного архіву, підготовлені археографом О.В.Якобчуком, які вказують, де саме знаходяться відповідні історичні та біографічні документи.

Видання розраховане на бібліотечних, музейних працівників, викладачів та студентів, всіх, хто цікавиться краєзнавством.

Радимо використовувати показник для відзначення ювілейних і пам'ятних дат, вшанування видатних земляків. Пропонуємо звертатись також до інших краєзнавчих бібліографічних посібників, зокрема до щорічника "Література про Хмельницьку область".

В разі відсутності потрібної літератури в вашій бібліотеці замовляйте її по МБА. Архівні документи видаються безпосередньо в обласному архіві.

Відбір літератури та документів до покажчика закінчено у вересні 1994 року.

с

ПЕРЕЛІК знаменних ТА ПАМ'ЯТНИХ ДАТ НА 1995 РІК

- 5 СІЧНЯ - 85 років від дня народження С.І.Данилишина - художника, заслуженого діяча мистецтв України. Народився в с.Юхимівці Волочиського району (1905-1973).
- 7 СІЧНЯ - 90 років від дня народження З.В.Вікторжевської - художниці станкового живопису. Народилася в м.Кам'янець-Подільському (1905).
- 8 СІЧНЯ - 55 років від дня народження А.С.Глухака - поета, перекладача. Автора поетичних збірок "Мотиви", "Злітне поле", "Сонячний вітер", "Простір". Народився в с.Писарівка Волочиського району (1940 р.).
- 11 СІЧНЯ - 90 років від дня народження О.Я.Шреєр-Ткаченко музикознавця, педагога. Народилася в с.Красноставцях Чемеровецького району (1905).
- 12 СІЧНЯ - 75 років від дня народження П.К. Бавка - Героя Радянського Союзу. Народився в с.Гальчинці Теофіпольського району. (1920-1943).
- 14 СІЧНЯ - 90 років від дня смерті А.І.Димінського - українського фольклориста, етнографа, краєзнавця Поділля. Помер у с.Струга, тепер Новоушицького району. (1829-1905).

- 20 СІЧНЯ - 65 років від дня народження О.Т.Щура - українського історика, краєзнавця Поділля, публіциста, кандидата історичних наук, доцента. Народився в с.Балин Дунаєвського району.
- 25 СІЧНЯ - 75 років від дня народження Г.К.Омельчука - Героя Радянського Союзу. Народився в с.Мала Боровиця Білогірського району. (1930-1983).
- 29 СІЧНЯ - 65 років від дня народження А.В.Сваричевського - краєзнавця, літературознавця Поділля, публіциста, лауреата обласної журналістської премії ім. Ф.Савчука. Народився в с.Баговиця Кам'янець-Подільського району.
- СІЧЕНЬ - 50 років Хмельницькій взуттєвій фабриці.
- 7 ЛЮТОГО - 95 років від дня народження З.К.Кицюка - поета, уродженця с.Іванкині тепер Летичівського району, (1900-1923).
- 11 ЛЮТОГО - 65 років від дня народження В.О.Котика - юного учасника партизанського руху на Поділлі в роки Великої Вітчизняної війни, Героя Радянського Союзу. Народився в с.Хмелівка Шепетівського району. (1930-1944).
- 12 ЛЮТОГО - 60 років з часу виходу першого номеру газети "Красилівський вісник" - органу Красилівської районної Ради народних депутатів.

- 18 ЛЮТОГО - 90 років від дня народження Н.І.Колесникової - заслуженої артистки України (1948). Народилася в м.Ровеньки Луганської області. (1905). Працювала в Хмельницькому обласному музично-драматичному театрі ім.Г.І.Петровського з 1937 по 1979 рр.
- 25 ЛЮТОГО - 85 років від дня народження А.З.Сдухи - учасника підпілля і партизанського руху на Поділлі, Героя Радянського Союзу. Народився в с.Іванівка Славутського району. (1910-1967).
- 26 ЛЮТОГО - 85 років від дня народження С.Г.Горшкова - військового діяча, Адмірала Флоту колишнього Радянського Союзу, двічі Героя Радянського Союзу. Народився в м.Кам'янець-Подільському.
- 26 ЛЮТОГО - 65 років з часу виходу першого номеру газети "Край Кам'янецький" - органу Кам'янець-Подільської районної Ради народних депутатів.
- ЛЮТИЙ - 60 років з часу виходу першого номеру газети "Колос" - органу Старосинявської районної Ради народних депутатів.
- ЛЮТИЙ - 65 років з часу виходу першого номеру газети "Дунаєвецький вісник" - органу Дунаєвецької районної Ради народних депутатів.

- І БЕРЕЗНЯ - 90 років від дня народження М.Д.Станіславського (1905-1970) - заслуженого артиста України. З 1952 по 1959 рр. працював головним режисером Хмельницького обласного музично-драматичного театру ім.Г.І.Петровського.
- І БЕРЕЗНЯ - 65 років з часу виходу першого номеру газети "Життя Старокостянтинівщини" - органу Старокостянтинівської районної Ради народних депутатів.
- 9 БЕРЕЗНЯ - 100 років від дня народження Івана Дніпровського (І.Д.Шевченка) - українського поета, прозаїка, драматурга, перекладача. (1895-1934). Навчався та працював у Кам"янець-Подільському.
- 20 БЕРЕЗНЯ - 75 років від дня народження В.П.Шахнюка - українського письменника. Автор книг сатири та гумору "Характер не той", "Де Макар телята пас", "Жарти жартами" та ін. Народився в м.Славуті.
- 23 БЕРЕЗНЯ - 95 років від дня народження С.М.Гребенюка - Героя Радянського Союзу. Народився в с.Волоське Деражнянського району. (1900-1944).
- 29 БЕРЕЗНЯ* - 15 років з часу створення Хмельницької письменницької організації.
- 30 БЕРЕЗНЯ - 110 років від дня смерті С.Х.Хотовицького - відомого російського та українського акушера і педіатра, академіка Петербурзької МНА, заслуженого професора. Народився в м.Красілові. (1796-1885).

БЕРЕЗЕНЬ

- 65 років з часу виходу першого номеру газети "Зоря" - органу Волочиської районної Ради народних депутатів.

1 КВІТНЯ

- 55 років від дня народження Б.А.Гришука - письменника, члена обласної організації Спілки письменників України. Автор книжок "Білий птах" (1972), "Вечірні поїзди" (1977), "Двоє в березні" (1980), "Колія" (1982), "Станція сподівань" (1984), "Поділля - колыско і доле" (1988), та ін. Народився в с.Сергіївка Волочиського району.

14 КВІТНЯ

- 105 років від дня народження В.В.Єзерського - українського поета, прозаїка. Автор книжок "Сонечко сміється", "Червоноармієць", роману "Шевченко" та ін. Народився в м.Ізяславі (1890-1963).

15 КВІТНЯ

- 55 років від дня народження М.Ф.Сумишина - прозаїка, драматурга, члена Хмельницької організації Спілки письменників України. Автор книг "В дорозі" "Вісь", "Уроки". П'єса "Перехід" 1984 р. ставилася на сцені Хмельницького обласного драмтеатру. Народився в с.Водички Хмельницького району.

20 КВІТНЯ

- 75 років від дня народження Ю.В.Бейдера - єврейського поета, літературознавця, краєзнавця, публіциста, члена спілки журналістів України, члена Спілки письменників. Автор збірок "Новосілля", "Бицька долина", "Широкі простори" та ін. Народився в с.Купіль Волочиського району.

- 21 КВІТНЯ - 95 років від дня народження Г.М.Гая - українського літературознавця, доктора філологічних наук. Автор книг "О.Серафимович", "Роман і повість О.Герцена 30-40-х років", "Герцен і Шевченко". Народився в м.Ізяславі. (1900-1966).
- 25 КВІТНЯ - 55 років від дня народження О.Г.Шелепало - прозаїка-гумориста. Автор книжки "Роздуми між перекрутами". Народився в с.Глібів Новоушицького району.
- 26 КВІТНЯ - 90 років від дня народження Ф.Ф.Єневича - професора, доктора філософських наук. Народився в с.Глібки Красилівського району. (1905-1976).
- 27 КВІТНЯ - 90 років від дня народження Д.В.Вайнберга - професора, доктора технічних наук. Народився в с. Новоселиці Старокостянтинівського району. (1915).
- КВІТЕНЬ* - 430 РОКІВ з часу першої згадки про снт.Чемерівни.
- 1 ТРАВНЯ - 50 років від дня народження В.І.Зінкевича - народного артиста України (1986), лауреата Державної премії ім.Т.Г.Шевченка (1994). Народився в с.Васьківці Ізяславського району.
- 9 ТРАВНЯ - 105 років від дня народження М.Б.Альмана - єврейського письменника. Народився в Кам'янець-Подільській чоловічій гімназії. Наприкінці 1949 року безпідставно репресований. (1890-1981).

- 15 ТРАВНЯ - 85 років від дня народження І.Л.Дем"янчука - літературознавця. Народився в м.Полонному.
- 2 ЧЕРВНЯ - 150 років від дня народження І.В.Луцицького - російського і українського історика. Народився в м.Кам"янці-Подільському. (1845-1918).
- 17 ЧЕРВНЯ - 95 років від дня народження У.Є.Швеця - Героя Радянського Союзу. Народився в с.Березна Шепетівського району. (1900-1944).
- 24 ЧЕРВНЯ* - 135 років від дня народження Ф.Г.Яновського - відомого терапевта, академіка АН України (з1927р. Народився в с.Миньківці Дунаєвського району. (1860-1928).
- 4 ЛИПНЯ* - 65 років від дня народження І.С.Винокура - українського археолога, історика, полізнавця, доктора історичних наук, професора Кам"янець-Подільського педінститута, засл.працівника вищої школи України, члена правління Всеукраїнської спілки краєзнавців, члена правління Хмельницького обласного історико-краєзнавчого товариства.
- 7 ЛИПНЯ - 140 років з дня смерті К.М.Батюшкова - російського поета (1787-1855). У 1815-1816 рр.перебував на військовій службі в м.Кам"янець-Подільському, де написав вірші "Таврида", "Розлука", "Пробудження", "Спогади", "Мій геній".
- 10 ЛИПНЯ - 80 років від дня народження М.С.Мончака - Героя Радянського Союзу. Народився в с.Харківці Ста-

- 11 ЛИПНЯ - 55 років від дня народження О.А.Камбурової - співачки, заслуженої артистки Росії. У 1957 р. закінчила Хмельницьку ОШ № 6.
- 24 ЛИПНЯ - 60 років від дня народження П.М.Савчука - поета. Автор поетичних збірок "Над Дністром", "Полум'я роси", "Золотавий дивосвіт", Народився в с.Іванівка Новоушицького району.
- 27 ЛИПНЯ - 110 років від дня народження Б.І.Збарського - відомого біохіміка, дійсного члена АМН СРСР, заслуженого діяча науки Росії, Героя Соціалістичної Праці, лауреата Державної премії СРСР. Народився в м.Кам'янець-Подільському. (1885-1954).
- 28 ЛИПНЯ - 100 років від дня народження В.Я.Герасименка - українського літературознавця, доктора філологічних наук, члена Кам'янець-Подільського наукового товариства при ЦАН (з 1925). Закінчив у 1922 р. Кам'янець-Подільський інститут народної освіти і викладав там в 20-х рр. Народився в с. Вовківці тепер Деражнянського району. (1895-1984).
- 21 СЕРПНЯ - 55 років від дня народження В.С.Шевченка - прозаїка. Автор книги "Глибока Долина". Народився в с.Ганнівка Дунаєвецького району.
- СЕРПЕНЬ - 5 років з часу виходу першого номеру газети "Проскурів" (попередня назва "Вільне слово"). - орган Хмельницької міської Ради народних депутатів

- 1 ВЕРЕСНЯ - 90 років від дня народження М.М.Бабанського - краєзнавця Поділля, кандидата хімічних наук, доцента, громадського діяча. Народився в м.Кам"янці-Подільському. (1905-1988).
- 3 ВЕРЕСНЯ - 90 років від дня народження С.Х.Хмельницького - польського поета-сатирика. Автор кількох книжок байок і фразок. Народився в м.Кам"янці-Подільському. (1905-1982). В серпні 1975 р.в останнє побував у рідному місті.
- 7 ВЕРЕСНЯ - 125 років від дня народження О.І.Купріна - класика російської літератури. У 1890-1894 рр.служив у 46-му Дніпровському піхотному полку, що дислокувався у м.Проскуріві. Волочиськ, Ярмолинці, Меджибіж, Летичів пов'язані з його іменем. Про перебування у Проскуріві Купрін написав у автобіографічній повісті "Поєдинок".
- 25 ВЕРЕСНЯ - 95 років від дня народження М.С.Осиповського - учасника громадянської і Великої Вітчизняної воєн, Героя Радянського Союзу. Народився в смт.Летичеві. (1900-1971).
- 30 ВЕРЕСНЯ - 120 років від дня народження С.М.Сергеева-Ценського. (1875-1958) - російського письменника, академіка. У 1896-1897 р.р. працював вчителем російської мови Кам"янець-Подільського повітового училища.

- 1 ЖОВТНЯ - 60 років від дня народження Л.П.Савчук - української поетеси. Авторка книжок "Кенгуреня", "Вишенька", "Яринка", "Пам"ятай, Іваночку". Народилася в с.Шарівка Ярмолинецького району.
- 4 ЖОВТНЯ - 75 років від дня народження А.І.Атамана - Героя Радянського Союзу. Народився в с.Видава Волочиського району. (1920)
- 9 ЖОВТНЯ - 110 років від дня народження В.Ю.Свідзінського (1885-1941) - українського поета, перекладача. Закінчив Кам"янець-Подільську духовну семінарію. Дитячі роки провів у с.Моломоленцях Хмельницького району. Працював редактором Кам"янецької філії ДБУ, архіваріусом Кам"янецького ІНО (1921). У Кам"янці видав першу збірку "Ліричні поезії. Автор книг "Промисли Поділля" (1912), "Вересень" (1927), "Поезії" (1940, 1986). Був репресований 1941 р. Реабілітований посмертно 30.03.1964 р.
- 15 ЖОВТНЯ - 105 років від дня народження Л.М.Квітка - єврейського письменника. Народився в с.Голосків Летичівського району (1890-1952). Автор поеми "Червона буря", збірки поезій "Пісеньки" та ін. За наклепницьким доносом 1948 року був репресований. Реабілітований посмертно.
- 25 ЖОВТНЯ* - 80 років від дня народження Л.С.Лупана - поета. Народився в с.Нестрівнях Дунаєвського району. (1915-1938). Був репресований. Реабілітований посмертно 1956 року.

- 2 Листопада* - 80 років від дня народження С.С.Лаврика - відомого лікаря-гематолога, члена-кореспондента АН України, заслуженого діяча науки України. Народився в с.Велика Слобідка Кам"янець-Подільського району.
- 7 Листопада - 70 років з часу виходу першого номеру газети "Шепетівський вісник" - органу Шепетівської районної Ради народних депутатів.
- 9 Листопада - 75 років від дня народження Д.Г.Бачинського, - Героя Радянського Союзу. Народився в с.Смолч Дунаєвського району.
- 25 Листопада* - 100 років від дня народження П.Д.Маркіша - єврейського поета. Народився в м.Полонному (1895-1952).
- 23 Грудня - 85 років від дня народження Л.П.Горлецького - прозаїка, автора книг "Далека застава", "Останній рейс", "Кордон" та ін. Народився в с.Криничне Деражнянського району. (1910-1986)
- 27 Грудня* - 400 років від дня народження Богдана (Зиновія) Хмельницького - гетьмана України (1595-1657)
- 29 Грудня - 120 років від дня народження В.І.Яворського - вітчизняного геолога та палеонтолога, Героя Соціалістичної Праці, лауреата Державних премій СРСР, заслуженого діяча науки і техніки Росії. Народився в м.Кам"янець-Подільському (1875-1974)

- 1995 - 65 років з часу виходу першого номеру газети "Життя і слово" - органу Білогірської районної Ради народних депутатів.
- 1995 - 65 років з часу виходу першого номеру газети "Нове життя" - органу Чемеровецької районної Ради народних депутатів.
- 1995 - 125 років від дня народження Л.М.Сибірякова (Співака) - російського співака, професора. У 1902-1904р.р. і 1909-1924 р.р. був солістом Маріїнського театру в Петербурзі. Народився в м.Полонному (1870-1938).
- 1995^ж - 160 років від дня народження К.В.Шейковського - українського мовознавця, етнографа, фольклориста, педагога-просвітителя, видавця. Народився в м.Кам'янці-Подільському. (1835-1903).
- 1995^ж - 165 років від дня народження Й.Й.Ролле - польського письменника, лікаря, історика, краєзнавця Поділля (1830-1894). З 1861 р. постійно проживав у Кам'янці-Подільському, де працював в губернській лікарні, утворив перше на Правобережній Україні Подільське товариство лікарів (1859-1865)
- 1995 - 260 років від дня народження Я.Г.Главацького - живописця. Народився у Вінківцях (1735-невід.).

1995 - 130 РОКІВ З ЧАСУ СТВОРЕННЯ ПОДІЛЬСЬКОГО
ІСТОРИКО-СТАТИСТИЧНОГО КОМІТЕТУ, ЯКИЙ
РОЗПОЧАВ ОРГАНІЗОВАНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОДІЛЛЯ

1995 - відзначатимуть ювілеї: наступні населені пункти області:

- 430 років - с.Квітневе (Бесівка) Білогірського району
- 460 років - смт.Ямпіль Білогірського району
- 610 років - смт.Сатанів Городоцького району
- 235 років - с.Копачівка Деражнянського району
- 465 років - с.Голозубини Дунаєвського району
- 545 років - с.Білогородка Ізяславського району
- 475 років - с.Радомішівка Ізяславського району
- 465 років - с.Нігин Кам"янець-Подільського району
- 465 років - с.Струга Новоушицького району
- 425 років - с.Берездів Славутського району
- 450 років - с.Воронківці Старокостянтинівського району
- 450 років - с.Самчики Старокостянтинівського району
- 330 років - с.Сьомачи Старосинявського району
- 575 років - смт.Теофіполь, Мануїльське
- 425 років - смт.Базалія Теофіпольського району
- 595 років - смт.Ярмолинці

14 СІЧНЯ

90 РОКІВ ВІД ДНЯ СМЕРТІ АНДРІЯ ІВАНОВИЧА
ДИМІНСЬКОГО (1829-1905) УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛО-
РИСТА, ЕТНОГРАФА, КРАЄЗНАВЦЯ ПОДІЛЛЯ

А.І.Димінський народився 1829 р. в с. Борщівці (тепер Могилів-Подільського району Вінницької області). В 1840 році закінчив Кам'янець-Подільську повітову школу. Подальшу освіту здобув самотужки, працюючи сільським фельдшером, волосним писарем. У 1849 р. розпочав збирання фольклорно-етнографічних матеріалів у багатьох селах сучасної південно-східної Хмельниччини. В 1868р. його доробок складав 2500 народних пісень, 2000 казок, 2000 приказок і загадок, численні зразки прозових жанрів, описів побуту селян.

Димінський активно співробітничав з етнографами П.П.Чубинським, М.П.Драгомановим, Подільським єпархіальним історико-статистичним комітетом.

У 70-90 р.р. зазнавав переслідувань з боку властей за сподвижництво в українському національному русі зів'язане з життям. Помер 1905 р. в с.Струга, тепер Новоушицького району.

Оскільки зібрані його матеріали мало публікувалися, то більшість рукописів Димінського сьогодні зберігаються в ІМФЕ АН України.

ЛІТЕРАТУРА: ТВОРИ

ЗБІРКА подільських казок 1850-1860-х р.р. волосного писаря Димінського // Етногр.вісник. - К., 1927. - Кн.4. - С.160-172.

КАЗКИ та оповідання з Поділля в записах 1850-1860-х років. -
Т.І-2. - К., 1928.

ІЛЛЯ Муромець та Соловей розбійник // Укр.нар.казки / Упоряд.
В.Г.Бойко. - К., 1976. - С.143-149.

ЛІТЕРАТУРА:

ЛЕВЧЕНКО М. Знадоби до життєпису подільського етнографа
А.І.Димінського (бл.1826-1897) // Левченко М.З поля фольклористи-
ки й етнографії. - К., 1928. - Вип.2. - С.73-91.

ЛЕВЧЕНКО М. Збірка подільських казок 1850-1860-х р.р. волос-
ного писаря Димінського // Левченко М. З поля фольклористики й
етнографії: Ст.та записи. - К., 1927. - /Вип.І/. - С.42-54.

ДИМІНСЬКА В. Подвижницьке життя // Україна. - 1981. - № 2. -
С.11.

РЯБИЙ М.В. Андрій Іванович Димінський // Нар.творчість та
етнографія. - 1965. - № 2. - с.76-77.

ДИМІНСЬКА В. Фольклорист із Поділля // Рад.Поділля. - 1980.
- 8 січ.

ГУЛИНСЬКИЙ І. Фольклорист з Поділля // Рад.Поділля. - 1976.
- 13 черв.

ДИМІНСЬКИЙ А.І. // УРЕ. - 2-е вид. - К., 1979. - Т.3. - С.347

БАЖЕНОВ Л.В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців
XIX-XX ст.: Історіографія. Бібліографія. Матеріали. - Кам"я-
нець-Подільський. - 470 с.

А.І.Димінський - С.194-195.

АНДРІЙ ІВАНОВИЧ Димінський // Знаменні і пам'ятні дати Він-
ниці 1994 року: Бібліогр.показч. - Вінниця, 1994. - С.81-82.

ДОКУМЕНТИ:

ДАХО, ф-18, оп.1, спр.481, арк.2100.

7 ЛЮТОГО

95 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПОЕТА ЗАХАРА
КУЗЬМИЧА КИЦЮКА (1900-1923).

Ровесник віку, Захар Кицюк народився в селі Івонинці Летичівського повіту Подільської губернії (нині Летичівський район) в сім'ї селянина-незаможника. З дитинства невгамовний і допитливий, наполегливо долав шлях до освіти: по закінченні церковнопарафіальної школи спромігся вступити до Хмельницької педагогічної семінарії.

Тут пробуджується його соціальна свідомість, формується світогляд. Заснувавши рукописний журнал "Юнак", Захар закликає молодь до нового життя.

У 1922 році З.Кицюка зараховують студентом факультету соціального виховання Кам'янець-Подільського інституту народної освіти.

Як засвідчують архівні документи, Кицюк прийшов до інституту з підірваним здоров'ям, однак громадської роботи не покинув. Маючи досвід і неабиякі організаторські здібності, він стає організатором багатьох справ серед студентів, його обирають головою студентського колективу, редактором рукописного журналу. Крім того, продовжує активну сількорівську діяльність. Його кореспонденції, вірші, літературознавчі замітки часто з'являються на сторінках місцевих газет.

В інституті З.Кицюк заприятелював з літераторами В.Свідзинським, І.Дніпровським, І.Куликом, М.Годованцем, М.Драй-Хмарою. Разом відвідували вони літератні гуртки, брали участь у дискусіях, а згодом утворили на зразок столичної свою організацію "Гарт",

Яку очолили З.Кицюк, І.Дніпровський.

Важкі життєві випробування вкрай зруйнували здоров'я поета, творчість якого лише набувала розквіту. Навесні 1923 року хвороба (туберкульоз горла) остаточно прикувала юнака до ліжка. Товариші відвезли Захара в рідне село. Тут, у батьківській оселі, він завершує свою поему "Похід", пише вірші, поспішає упорядкувати їх для майбутньої збірки... Але час його вже збіг. 25 грудня 1923 року Захар Кицюк помер. Республіканська газета "Вісті", яку редагував В.Еллан-Блакитний, писала у некролозі: "Захарко Кицюк не встиг зробитись видатним. Хоч він прожив мало, але заслуговує, щоб спом'янути його добрим словом".

ЛІТЕРАТУРА:

МАЦЬКО В. Спалах: /Про З.К.Кицюка/ // Колгосп.правда. - 1985. - 31 серп.

МАЦЬКО В. Поет-селянин Захар Кицюк // Вітчизна. - 1987. - № 2. - С.192-193

ЯРЕМЕНКО В. Співець революційної доби // Рад.Поділля. - 1985. - 9 серп.

КИЦЮК З.К. // Мацько В. Літературне Поділля. - Хмельницький, 1991. - С.33-34.

КИЦЮК Захар Кузьмич // Письменники Хмельниччини: Бібліогр. покажч. - Хмельницький, 1989. - С.22.

ДОКУМЕНТИ:

ДАХО, ФР-302, оп.І, спр.220, арк.58, спр.234, арк.70, спр.264, арк.3. оп.2, спр.1791, арк.1-6.

29 БЕРЕЗНЯ

15 РОКІВ З ЧАСУ СТВОРЕННЯ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СПІЛКИ ПИСЬМЕННИКІВ
УКРАЇНИ

Хмельницька організація Спілки письменників в Україні створена 29 березня 1980 р. На той час до її складу входило дев'ять літераторів: Василь Баженов, Броніслав Гришук, Петро Карась, Аполінарій Мацевич, Микола Мачківський, Анатолій Ненцінський, Микола Сумишин, Микола Федунець, Григорій Храпач. Відповідальним секретарем організації був обраний прозаїк Броніслав Гришук.

У наступні роки творчий колектив поповнили Василь Горбатюк, Василь Кравчук, Микола Магера, Павло Гірник, Іван Іов, Валерій Басиров, Роман Болхх.

З 1986 року організацію очолює поет Микола Федунець.

1966 року було засновано літературну премію імені Володимира Булаєнка, 1984 - імені Микити Годованця. За 15 років, що минули з часу створення організації, її члени опублікували близько 80 книг, взяли участь у багатьох колективних та антологічних виданнях. Широкої популярності набули збірники "Хмельниччина літературна", "Сто поезій ста поетів", а також серія із 20 книг "Поетична Хмельниччина: давнє і сучасне".

ЛІТЕРАТУРА:

ПАСТУШЕНКО Л. Письменницька організація /створена в Хмельницькій обл.// Рад.Україна. - 1980. - 2 квіт.

СТОРІНКИ творчого життя обласної письменницької // Хмель-
ниччина літературна: Зб. - Хмельницький, 1992. - С.51-54

ХМЕЛЬНИЧЧИНА літературна: Зб. творів членів обл. орг. Спілки
письменників України. - Хмельницький: Облполіграфвидав, 1990. -
82 с.

ХМЕЛЬНИЧЧИНА літературна: Зб. обл. Спілки письменників
України. - Хмельницький: Ред. видав. відділ, 1992. - 56 с.

СТО поезій ста поетів / Упоряд. М. Ф. Федунець. - Хмельниць-
кий: "Поділля", 1992. - 112 с. - (Хмельницька антологія).

ТИМОШУК О. П'ятисючолітня історія подільської поезії:
/Про видання серії "Поетична Хмельниччина: давнє і сучасне"/
// Проскурів. - 1993. - 24 лип.

ЯНТАРЕНКО І. Антологія хмельничан // Рад. Поділля. - 1990. -
8 верес. - (Нові книги).

Про антологію "Хмельниччина літературна" укладена з творів
членів обл. орг. - ції Спілки письменників України.

ПОЛОЖЕННЯ про Хмельниц. обл. премію ім. М. Годованця в галузі
літ. діяльності та пропаганди укр. мови. // Поділля. - 1993. -
24 листоп.

ФЕДУНЕЦЬ М. Вшануємо ім'я і слово поета-земляка / В. Була-
єнка // Хмельницький вечірній, - 1993. - 28 трав.

АНТОНОВИЧ О. На Ахматівському святі - внучка поетеси //
Поділ. вісті. - 1993. - 26 черв.

ВАЛ'ЯНОВ К. Свято культури: Презентація літ. мистец. спілки
"Поділля" // Хмельницький вечірній. - 1993. - 21 серп.

І КВІТНЯ

105 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В"ЯЧЕСЛАВА
ВІКЕНТИЙОВИЧА ЄЗЕРСЬКОГО, ПОЕТА, ПРОЗАЙКА
(І(І4)04.1890-8.12.1963)

В.В.Єзерський - російський поет, прозаїк. Народився в Ізяславі в родині залізничника. Навчався в місцевій школі, закінчив Вінницьку гімназію. В 1913 році переїхав до Москви, де відвідував клас поезії Валерія Брюсова. Дружив із Сергієм Єсеніним.

В.Єзерський - учасник першої світової війни. Після війни працював секретарем Наркомпросу, який очолював А.В.Луначарський.

Писав російською мовою. За роман "Шевченко" (1931) В.Єзерський був звинувачений в націоналізмі, а твори його заборонені. І хоч автор не зазнав фізичного знищення, та життя в забутті було рівнозначне смерті. Письменник зазнав утисків і переслідувань. Йому було заборонено друкуватися, тому повісті про Лассалю, Андерсена так і не побачили світу.

Помер В"ячеслав Єзерський 8 грудня 1963 року в Москві.

ЛІТЕРАТУРА:

ДАЦИК; Зима в кімнаті; Чапля; Свинка; Карусель; Тінь; Стук-стук-стук; Кульбаба; Кіт-радіолюбитель: /Поезії/ // Мацько В. Літературне Поділля. - Хмельницький, 1991. - С.84-89.

ПРО ПИСЬМЕННИКА:

МАЦЬКО В. Репресована творчість: До 100-річчя від дня народження В.Єзерського // Корчагінець. - 1990. - 12 серп.

ЄЗЕРСЬКИЙ В.В. // Мацько В. Літературне Поділля. - Хмельницький, 1991. - С.27

В.В.ЄЗЕРСЬКИЙ // Сваричевський А. Краса України - Поділля: Літ.карта Хмельниччини. - Хмельницький, 1991. - С.40.

КВІТЕНЬ

430 РОКІВ З ЧАСУ ПЕРШОЇ ЗГАДКИ ПРО СМТ.
ЧЕМЕРІВЦІ

Чемерівці - селище міського типу, центр Чемеровецького району. Розташований на річці Жванчик (бас.Дністра) за 15 км на південь від залізничної станції Закупне.

У письмових джерелах Чемерівці вперше згадуються в 1565 році. У квітні 1905 року в Чемерівцях відбувався виступ селян, які вимагали підвищення платні в поміщицьких економіях. Наступного року спалахнуло нове заворушення під час жнив. Наляканий поміщик втік з Чемеровець. Селяни спалили панський будинок і господарські будівлі. Каральний загін, що прибув до села, придушив цей виступ.

Після жовтневої революції селяни Чемеровець відібрали у місцевого поміщика 1398 десятин землі і 115 десятин лісу. У грудні 1917 р.було створено земельний комітет, а згодом - Раду селянських депутатів.

В період Великої Вітчизняної війни в Чемерівцях діяла підпільна група, яку очолював Й.І.Протоцький. Згодом на базі групи виник партизанський загін ім.Чапаєва, на чолі якого став М.Т.Токалюк. У березні 1944 р.загін ім.Чапаєва з'єднався з регулярними частинами Червоної Армії і брав участь у визволенні району та селища від німецько-фашистських окупантів.

За післявоєнні роки Чемерівці докорінно змінили свій вигляд. Селище перебудовано, прокладено нові вулиці з житловими, адміністративними, побутовими і культурно-освітніми будівлями. З 1959 р. його віднесено до категорії селищ міського типу.

ЛІТЕРАТУРА:

АРХИВ Юго-Западной России. Т.4. Ч.1. - С.566

Чемерівці - С.566.

СЕМЕНОВ П. Географическо-статистический словарь Российской империи. Т.5. - СПб., 1885.

Чемерівці - С.615.

КУСТАРНЫЕ промыслы Подольской губернии. - К., 1916.

Чемерівці Кам"янець.повіту. - С.210-211.

ПОДІЛЛЯ у Великій Вітчизняній війні (1941-1945 р.р.) 36.
док. і матеріалів. - Львів: Каменяр, 1969. - 415 с.

Чемерівці - С.5,8,200,210,293,294,303.

ВИНОКУР І.С., Глинська М.Г. Чемерівці // Історія міст і сіл УРСР. Хмельницька область. - К., 1971. - С.576-583.

ГУМЕНЮК С.К., Морський М.Д. Туристські маршрути Хмельниччини: Путівник. - Львів: Каменяр, 1983. - 120 с.

Чемерівці - С.63-64

СВІНТИЦЬКИЙ Ю. Над річкою, над Жванчином: /З історії смт. Чемерівці/ // Нове життя. - 1991. - 25 лип.

КРУГЛЯК Ю.М. Чемерівці // Кругляк Ю.М. Історія вашого міста: Походження назв міст і селищ міського типу. - К., 1978. - С.136

- ВОЛОДЬКО І. Чемерівці // Рад.Поділля. - 1985. - 11 жовт. - (Звідки пішла назва).

ПРОТОЦЬКИЙ Й. Друзі мої партизани: /Про Чемеровець.партизан. загін ім.Чапаєва/ - К.: Політвидав України, 1973. - 141 с.

ЧЕМЕРІВЦІ // УРЕ. - 2-е вид. - К., 1985. - Т.12. - С.256

²
ДОКУМЕНТЫ:

ДАХО, Ф-233, оп. I, стр. 619, арк. 402-404;
ФР-3906, оп. I, стр. 15/1, арк. 33, 39;
ФР-336, оп. I, стр. 10, арк. 9;
ФР-343, оп. I, стр. 1375, арк. I-36;
ФП-1475, оп. 2, стр. 20, арк. 18;
ФР-1285, оп. I, стр. 387, арк. 12;
ФП-433, оп. I, стр. 3655, арк. 2;
ФР-1285, оп. I, стр. 312, арк. II;
ФР-339, оп. I, стр. 132, арк. 46;
ФП-487, оп. 10, стр. 104, арк. I;
ФР-863, оп. 3, стр. 871, арк. 3.

24 ЧЕРЕНЯ

135 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ФЕОФІЛА
ГАВРИЛОВИЧА ЯНОВСЬКОГО (24.УІ.1860-
8.УІ.1928)

Феофіл Гаврилович Яновський - відомий терапевт, академік АН України (з 1927 р.). Народився в с.Миньківці (тепер Дунаєвецького району). У 1884 р. закінчив медичний факультет Київського університету, при якому і залишився працювати. В 1904-1905 рр. - професор госпітальної терапевтичної клініки Одеського (Новоросійського) університету, з 1905 по 1919 рр. - професор лікарської діагностики Київського університету, в 1919-1921 р.р. - завідувачий факультетською терапевтичною клінікою Кримського університету, з 1921 р. - завідувачий кафедрою терапії Київського медичного інституту.

Основні наукові праці стосуються клініки туберкульозу легенів, хвороб нирок, клінічної бактеріології, фізіології та патології травлення, патології кровообігу. Описав нові ознаки захворювання легенів і плеври. Розробив питання імунитету, діагностики, клініки та терапії туберкульозу легенів. Наслідки досліджень патології нирок узагальнені в широко відомій праці "Діагностика захворювань нирок у зв'язку з їх патологією" (1927). Велику увагу приділяв організації боротьби з туберкульозом.

У 1928 р. ім'я Яновського було присвоєно Київському туберкульозному інституту (тепер Український науково-дослідний інститут туберкульозу та грудної хірургії ім.академіка Ф.Г.Яновського).

Користувався великою популярністю як лікар-гуманіст і громадський діяч у галузі охорони здоров'я. Створив вітчизняну школу терапевтів.

ЛІТЕРАТУРА:

ИБАНОВ В.Н. Академик Феофил Гаврилович Яновский // Иванов В.Н. Избранные труды. К., 1965. - С.332-341.

ІСТОРІЯ міст і сіл Української РСР. Хмельницька область. - К.: УРЕ, 1971. - 706 с.

Яновський Ф.Г. - С.47, 252.

КОРОТИЧ В. Біла лілея Теофіла Яновського // Коротич В. Людина на повен зріст. - К., 1972. - С.13-52.

НАУЧНАЯ, клиническая и общественная жизнь академика Ф.Г. Яновского: К 100-летию со дня рождения // Врачеб.дело. - 1969. - № 12. - С.3-9.

СВАРИЧЕВСЬКИЙ А. Лікар, академик: До 125-річчя з дня народження Ф.Г.Яновського // Рад.Поділля. - 1985. - 31 лип.

ГУМЕНЮК С.К., Морський М.Д. Туристські маршрути Хмельниччини: Путівник. - Львів, Каменяр, 1983. - 120 с., 23 іл.

Яновський Ф.Г. - С.112-113.

ЯНОВСКИЙ Феофил Гаврилович // БСЭ. - 3-е изд. - М., 1978. - Т.30. - С.511-512.

ЯНОВСКИЙ Феофил Гаврилович (1860-1928) // БМЭ. 3-е изд. - М., 1986. Т.28. - С.525.

ЯНОВСКИЙ Феофил Гаврилович // УРЕ. - 2-ге вид. - К., 1985. - Т.12. - С.511.

ЯНОВСЬКИЙ Феофіл Гаврилович // Історія Академії Наук Україн-
сько: РСР. - К., 1982. - С.734.

ЯНОВСКИЙ Ф.Г. // Історія Київ.ун-ту. К., 1959. - С.173.

ЯНОВСЬКИЙ Ф.Г. // Відзначення знаменних і пам'ятних дат
Хмельниччини в 1985 р.: (Метод.рекомендації на допомогу бібліотечн.
працівникам). - Хмельницький, 1984. - С.14-15

ЯНОВСЬКИЙ Ф.Г. // Вчені Хмельниччини: (Бібліогр.показч.).
- Хмельницький, 1988. - С.13-15

4 ЛИПНЯ

65 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ІОНА СРУЛЕВИЧА ВІНОКУРА

І.С.Винокур - український археолог, історик, поділезнавець, доктор історичних наук (з 1978), професор (з 1980), заслужений працівник вищої школи України (з 1981), член правління Всеукраїнської спілки краєзнавців (з 1990), член правління Хмельницького обласного історико-краєзнавчого товариства (з 1964).

Народився 14 липня 1930 року в с.Ружин Ружинського району Житомирської області в сім'ї робітника жерстяника-покрівельника. В 1948 році закінчив 25 середню школу в м.Житомирі.

Після закінчення історичного факультету Чернівецького державного університету 1943 р.працював у цьому ж університеті, в Житомирському обласному краєзнавчому музеї.

З 1963 року працює старшим викладачем, доцентом, професором, завідувачим кафедрами історії СРСР і УРСР (з 1969), історії Східної Європи і археології (з 1991) Кам"янець-Подільського педагогічного інституту.

І.С.Винокур - один з провідних дослідників черняхівської культури. На матеріалах життя черняхівських племен II-V ст.н.е. Подністров'я і Побужжя обґрунтував їх приналежність до ранніх слов'ян. З 1964 є керівником археологічної експедиції Кам"янець-Подільського педагогічного інституту, яка провела ґрунтовні дослідження залишків поселень переважно I тис.н.е.біля сіл Бакота, В.Слобода Кам"янець-Подільського району, в околицях м.Городка, с.Ружичанка Хмельницького району, м.Нетішин Славут-

ського району Хмельницької області та с.Бернашівка Могилів-Подільського району, с.Буша Ямпільського району Вінницької області.

І.С.Винокур - учасник I-V міжнародних археологічних конгресів у Варшаві, Празі, Братиславі, Софії, Києві, симпозіуму з слов'яно-германських відносин у Любліні й інших, на яких він виголосив доповіді з використанням матеріалів археології Поділля.

Створив свою наукову археологічну школу по вивченню Поділля. Його учні - О.М.Приходнюк, В.І.Якубовський, М.Б.Петров, А.Ф.Гуцал та інші.

Одночасно розробляє і популяризує усі передачі історії краю. Він є одним із організаторів I-VIII Подільських історико-краєзнавчих конференцій і відповідальним редактором їх збірників матеріалів і тез, член оргкомітету V Всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції, що проходила в Кам'янці-Подільському 1991 року.

З-під пера відомого сьогодні вченого вийшло понад 300 наукових і науково-популярних праць з археології та історії України і Поділля, виданих окремими монографіями, книгами, надрукованих у наукових збірниках, журналах та газетах.

Т В О Р И:

СТАРОЖИТНОСТІ Східної Волині. - Чернівці, 1960. - 130 с.

ІСТОРИЯ та культура черняхівських племен. - К.: Наук.думка, 1972. - 180 с.

ІСТОРИЯ Лїсостепового Подністров'я та Південного Побужжя. - К.-Ддеса, 1985. - 126 с.

ДАВНІ слов'яни на Дністрі. - Ужгород: Карпати, 1977. - 110 с. - (співавт.Б.О.Тимошук).

ОСНОВНІ типи життя у населення Середнього Подністров'я І тис.н.е. // Проблеми етнографії, фольклору і соціальної географії Поділля: Наук.зб. - Кам'янець-Подільський, 1992. - С.238-241.

АРХЕОЛОГІЧНІ пам'ятки Віньковеччини // Віньковеччина: Історія і сучасність: Тези доп.та повідомл.наук.-практ.конф. - Віньківці, 1993. - С.15-16.

ДОВІДНИК з археології України: Хмельниц., Чернівець., Закарпат.обл. - К.: Наук.думка, 1984. - 221 с. - (у співавт.).

ІСТОРИЯ Поділля та Південно-Східної Волині. Кн.І. - Кам'янець-Подільський, 1993. - 112 с.: карт.,іл. - (співавт.Трубчанінов С.В.).

Кам'янець-Подільський державний історико-архітектурний довідник. - 2-ге вид., доп. - Львів: Каменяр, 1986. - 159 с. (співавт.Г.М.Хотим).

НАРИСИ Історії Поділля: На допомогу вчителю. - Хмельницький, 1990. - 327 с. - (у співавт.).

БУША: Іст.-краєзн.нарис. - Хмельницький, 1991. - 150 с. (у співавт.).

ДАВНЬОРУСЬКА Бакота // Культура Поділля: Історія і сучасність: Матеріали другої наук.-практ.конф, присвяченої 500-річчю

м.Хмельницького. - Хмельницький, 1993. - С.129-130.

РЕПРЕСОВАНЕ краєзнавство. - К.-Хмельницький, 1991. - 492 с.

- (у співавт.).

ЛІТЕРАТУРА:

ХРУЩ Т. Кроки у майстерність // Світло шкільного дому. - К., 1986. - с.228

ВИНОКУР І.С. // Баженов Л.В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX-XX ст.: Історіографія. Бібліографія. Матеріали. - Кам"янець-Подільський, 1993. - С.147-149.

ПРОКОПЧУК В.С. Розвиток краєзнавства на Поділлі: Автореферат дисертації на здобуття наук.ступеня канд.іст.наук. - К., 1994. - 19 с.

Про І.С.Винокура - с.7, 17.

ІОН Срулевич Винокур: Бібліогр.показч. - Хмельницький, 1989. - 32 с.

ВИНОКУР І.С. // Вчені Хмельниччини: Бібліогр.показч. - Хмельницький, 1988. - С.83-85

25 ЖОВТНЯ

80 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЛЕОНІДА
СИЛЬВЕСТРОВИЧА ЛУПАНА - УКРАЇНСЬКОГО
ПОЕТА (25.10.1915 - 16.01.1938)

Леонід Сильвестрович Лупан народився 25 жовтня 1915 року в с.Нестерівцях Дунаєвцького району. Навчався в Нестеровецькій початковій семирічній школі. Перші його вірші з'явилися в 1928 році в піонерських газетах і журналах "На зміну", "Піонерія". Потім було навчання в Дунаєвцькій середній школі.

У 1930 році Леонід вступив до Кам'янець-Подільського педагогічного технікуму, який закінчив у 1933 році. Після цього його, як відмінника навчання, відраджують на навчання до Києва. Там, він вступає на філологічний факультет державного університету.

Леонід Лупан бере активну участь у громадському та літературному житті студентства української столиці. Друкує свої поезії в центральній республіканській пресі, поетичних альманахах.

В 1935 році Леонід написав свою поему "Кармалюк у фортеці", в якій змальовує героїчний образ ватажка селянських повстань на Поділлі.

В 1936 році з-під його пера вийшли поезії: "Так починалося у Макові", "Колгоспна веселка". Читачів буквально зачаровувало не тільки романтичне світосприймання молодого автора, образність його мови, але й щира закоханість його у край, де народився і вчився, у його природу, людей, з якими і між якими зріс. Це був лірик, наділений неповторним талантом.

В 1937 році Л.Лупан підготував до друку збірку "Поезії", але книжка видрукованою не була, оскільки того ж страшного, кривавого року за наклепницьким доносом Леонід був заарештований і зісланий до Карелії. Безслідно зникла і конфіскована збірка поета.

Будучи у неволі, юнак не припиняє своєї літературної творчості. Пише і надсилає до рідної домівки з порогу смерті свої твори. Останні з них: "Ніч над Збручем", "Лава", "Дорога у вічність" датовані 1941 роком.

Про те, як склалася подальша доля Л.Лупана, належить ще дослідити краєзнавцям. Відомо, що помер він 16 січня 1944 року. Реабілітований 31 серпня 1956 року у часи хрущовської відлиги. А його літературна спадщина лише тепер вертається до нас.

ЛІТЕРАТУРА:

ПОЕЗІІ // Вітчизна. - 1962. - № 3. - С.18-22.

КАРМАЛЮК У фортеці: (Уривок з поеми) // Сто поезій ста поетів / Упор.М.Ф.Федунець. - Хмельницький, 1992. - С.11. - (Хмельницька антологія).

СТЕЖ, товаришу: /Вірш з газ."На зміну" (Харків), 1993. - 12 серп.// // Голод на Поділлі: Книга свідчень /Редактор-упоряд. В.Мацько. - Кам'янець-Подільський, 1993. - С.76

ПРО ПИСЬМЕННИКА:

ПРОКОПЧУК Л., Ткач Т. З порога смерті // Дунаєвц.вісник. - 1993. - 30 берез.

МАЦЬКО В. Літературне Поділля. - Хмельницький: Ред.-видав. відділ, 1991. - 112 с.

Лупан Л.С. - С.44.

СКОРСЬКИЙ М. Поезії Леоніда Лупана // Рад.Поділля. - 1962. - 30 черв.

КЕШКО П. Слово про поета-земляка (Л.Лупана) // Зоря. - 1964. - 10 груд.

СКОРСЬКИЙ М., Сваричевський А. Від Дністра до Горині: Літ.-мистец. карта Поділля // Жовтень. - 1972. - ж 8.

Про Лупана Л.Н. - С.110.

ЛУПАН Леонід Нестерович // Письменники Хмельниччини: Бібліогр. покажч. - Хмельницький, 1989. - С.27.

ПРОКОПЧУК Л.В., Ткач Т.Й. З порога смерті: /Про Л.Лупана/ // Дунаївці: їх роль і місце в історії Поділля: Тези доп.респ. наук.конф. - Дунаївці, 1993. - С.136-137.

2 Листопада

80 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
СЕМЕНА СЕМЕНОВИЧА ЛАВРИКА
(20.10.(2.11.) 1915)

Лаврик Семен Семенович - відомий лікар-гематолог, член-кореспондент АН України, заслужений діяч науки України. Народився в с.Велика Слобідка Кам'янець-Подільського району. Закінчив Вінницький медінститут. Учасник Великої Вітчизняної війни. У 1946-1950 р.р. - директор Львівського науково-дослідного інституту переливання крові та невідкладної хірургії, у 1950-1953 р.р. - завідувачий Львівським обласним відділом охорони здоров'я, у 1953-1954 рр. - ректор Івано-Франківського медичного інституту, у 1954-1960 р.р. - перший заступник Міністра охорони здоров'я України, у 1960-1970 р.р. - директор Київського науково-дослідного інституту гематології та переливання крові. З 1970 р. - ректор Київського медичного інституту.

Основні наукові праці присвячені патофізіології кісткового мозку, переливанню крові та кріобіології, створенню нових белкових препаратів для лікування крові та кровотворних органів. Одержав нові дані про механізм дії внутрішньоартеріального переливання крові при травматичному шоку і гострій крововтраті. Вивчав механізм кріопшкоджень клітин кісткового мозку та інших тканин. Обґрунтував можливість багаторічного зберігання життєздатності клітин у стані анабіозу при температурі - 196°C. Запропонував метод довготривалого консервування кісткового мозку й довів, що трансплантація його дає позитивний ефект при променевому синдромі та онкологічних захворюваннях. Член міжнародного

товариства гематологів і трансфізіологів. Нагороджений орденами та медалями, відзначений премією ім.О.О.Богомольця АН України.

ЛІТЕРАТУРА:

ЛАВРИК С.С. История кафедры профилактики внутренних болезней киевского медицинского института: (К 50-летию кафедры) // Кислородная недостаточность у больных ишемической болезнью сердца и пути ее коррекции. - К., 1980. - С.5-20.

ЛАВРИК С.С. Консервирование костного мозга. - К.: Здоров'я, 1975. - 127 с.

ЛАВРИК Семен Семенович // Історія Академії Наук Української РСР. - К., 1982. - С.759-760.

ЛАВРИК Семен Семенович // УРЕ. - 2-ге вид. К., 1981. - Т.6. - С.44.

70 РОКІВ з дня народження Лаврика Семена Семеновича // Відзначення знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини в 1985 році: (Метод. рекомендації на допомогу бібл. працівникам). - Хмельницький, 1984. - С.22-23.

ЛАВРИК Семен Семенович // Вчені Хмельниччини: (Бібліогр. показ.). - Хмельницький, 1988. - С.16.

25 Листопада

100 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

ПЕРЕЦЯ ДАВИДОВИЧА МАРКІША

(25.II.(7.I2).1895 - 12.08.1952)

Перець Давидович Маркіш - єврейський письменник. Народився в м.Полонному. Там провів свої дитячі та юнацькі роки.

Друкуватися почав у 1917 році. Перша поема "Волинь" вийшла в 1918 році. В ній відображено містечковий патріархальний побут. Автор збірок поезій "Просто так" (1921), "Нічний пограбунок" (1922). У 1921-26 р.р. жив в еміграції в містах Варшаві, Берліні, Лондоні, Парижі. 1926 року повернувся до Радянського Союзу. 1948 року за наклепницьким доносом репресований. Реабілітований посмертно.

Т В О Р И

ИЗБРАННЫЕ произведения: В 2-х т. - М.: Гослитиздат, 1960. -

Т.1. Стихотворения. - 383 с.

Т.2. Поэмы. - 319 с.

СТИХОТВОРЕНИЯ и поэмы. - Л.: Сов.писатель, 1969. - 402 с.

ПОСТУПЬ поколений. - М.: Сов.писатель, 1966. - 690 с.

ЛІТЕРАТУРА:

СВАРИЧЕВСЬКИЙ А. Краса України - Поділля: Літ.карта Хмельниччини. - Хмельницький, 1991. - 48 с.

П.Маркіш - с.45.

БЕНЦАНОВ С. Поезія земляка // Рад.Поділля. - 1969. - 9 груд.

НАРОВЧАТОВ С. Мужественный талант // Лит.газ. - 1965. - 9 дек.

БЕНЦАНОВ С. Знищений берегівськими поспіхами // Поділ.

вісті. - 1992. - II серп.

- ПОБЕРЕЖНИК О. Художник слова // Новий шлях. - 1985. - 23 листоп.
- МАРКИШ Перец Давидович // БСЄ. - 3-є изд. - М., 1974. - Т.15. - С.378-379.
- МАРКИШ Перец Давидович // УРЕ. - 2-ге вид. - К., 1981. - Т.6. - С.368
- МАРКИШ Перец Давидович // Мацько В. Літературне Поділля. - Хмельницький, 1991. - С.46
- МАРКИШ Перец Давидович. (До 90-річчя з дня народження) // Відзначення знаменних х пам'ятних дат Хмельниччини в 1985 році. - Хмельницький, 1984. - С.23-24.
- МАРКИШ Перец Давидович // Письменники Хмельниччини: Бібл: огр.показч. - Хмельницький, 1989. - С.29-30.

27 ГРУДНЯ

400 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
БОГДАНА (ЗІНОВІЯ) ХМЕЛЬНИЦЬКОГО -
ГЕТЬМАНА УКРАЇНИ (1595-1657)

Великий син українського народу Б.Хмельницький народився, ймовірно, в м.Чигирині, у родині дрібного шляхтича Михайла. Дитячі та юнацькі роки припали на час піднесення антифеодального й національно-визвольного руху українського народу проти гноблення місцевих й чужоземних феодалів, проти насильницького запровадження унії, проти денационалізації й ополячування українців, проти невдухаючої агресії турецьких і татарських орд. Богдан одержав добру на той час освіту в єзуїтській колегії у Львові, вільно володів латинською, польською, турецькою і татарською мовами, добре розумівся на історії, географії, праві, цікавився філософією та риторикою.

1620 р.разом з батьком взяв участь у поході польського війська до Молдови проти турок. У кривавій битві під Ценорок батько загинув, а Богдан на два роки потрапив до турецького полону. Повернувшись із неволі, вступив до козацького реєстрового війська, досяг посади писаря, але після поразки селянсько-козацького повстання в Україні 1637 р.(в якому майбутній гетьман взяв участь) польський уряд позбавив Хмельницького посади, зробивши чигиринським сотником. У середині 40-х рр. Хмельницький розпочав підготовку повстання проти панування Речі Посполитої, що викликало репресії проти нього з боку польського магната Конецпольського. У грудні 1647 р.він утік на Запорізьку Січ, а в січні 1648 р. підняв там повстання, що поклало початок Визвольній війні. Запорожці обрали Хмельницького гетьманом, керівником повстання.

Очоливши Визвольну війну, Хмельницький виявив себе вмілим і досвідченим полководцем. Одержав багато славних перемог над польсько-шляхетськими військами, які часто-густо мали чисельну перевагу й краще озброєння. До історії воєнного мистецтва увійшли переможні битви біля Жовтих Вод, Корсуня, Пилявців, поблизу Зборова і Батога та інші.

Важливе місце у Визвольній війні 1648-1654 рр. належало Поділля, його волелюбному та хороброму народу. Вже перші звістки про початок боротьби сколихнули якнайширші соціальні верстви краю - селян, жителів міст, дрібну українську шляхту. На Поділлі сформувалися і активно діяли крупні повстанські загони під проводом Максима Кривоноса, Івана Ганжі, Остапа Гоголя - предка великого письменника, Івана Сірка, Івана Богуна та багатьох інших.

Бойові дії відбувалися поблизу Полонного, Красилова, Староко-
стянтинова, Острополя, Меджибожа, Летичева, Кам'янця, Жванчика,
Сатанова, Городка, Дунаєвець, Ярмолинець та ін.

В історію визвольної війни увійшла переможна битва під Пиляв-
цями, яка була логічним продовженням попередніх битв і зайняла
почесне місце в лавровому вінку звитяги Богдана Хмельницького -
геніального полководця.

У перебігу Визвольної війни Хмельницький провадив зобачливу
й далекоглядну зовнішню політику, спираючись то на кримського
хана, то на молдавського господаря. Однак стратегічною лінією зов-
нішньополітичної діяльності лишався союз з Росією. Після входження

України під протекторат Росії в 1654 р. Хмельницький залишився на чолі козацької адміністрації України, що отримала широку автономію.

Наприкінці серпня 1657 р. гетьман помер у Чигирині, назавжди лишившись у пам'яті нащадків. Народ оспівав "батька Хмеля" у безлічі дум, історичних пісень, переказів і легенд.

На ознаменування 300-річчя возз'єднання України з Росією та на честь видатного державного діяча і полководця Богдана Хмельницького указом Президії Верховної Ради УРСР від 16 січня 1954 року перейменовано Кам'янець-Подільську область у Хмельницьку, а місто Проскурів - у Хмельницький. В центрі міста та на привокзальній площі споруджено пам'ятники великому гетьману України.

ЛІТЕРАТУРА:

ДОКУМЕНТИ Богдана Хмельницького 1648-1657 / Упоряд. І. Крип'якевич, І. Бутич. - К., 1961. - 738 с. - (АН УРСР).

ЛІТОПИС Самовидця. - К.: Наук. думка, 1971. - 208 с. - (Джерела з історії України).

Про Б. Хмельницького - С. 45-77.

ПРО перейменування міста Проскурова в місто Хмельницький, Кам'янець-Подільської області - в Хмельницьку область: Указ Президії Верховної Ради УРСР. 16 січ. 1954 р. // Рад. Поділля, - 1954. - 17 січ.

КРИП"ЯКЕВИЧ І.П. Богдан Хмельницький. - 2-е вид., випр. і доп. - Львів, 1990. - 406 с. - (Пам"ятки іст.думки України).

БОГДАН Хмельницький // Крип"якевич І. Історія України. - 2-е вид., перероб. і доп. - Львів, 1992. - С.183-195.

КРИП"ЯКЕВИЧ І.П. Богдан Хмельницький - поборник возз'єднання України з Росією. - Львів, 1953. - 22 с.

ХМЕЛЬНИЦЧИНА // Грушевський М.С. Очерк истории украинского народа. - 2-е изд. - К., 1991. - С.178-192

ХМЕЛЬНИЦЧИНА // Грушевський М. Історія України, приладжена до програми вищих початкових шкіл і нижчих класів шкіл середніх. - К., 1993. - С.133-151.

АНТОНОВИЧ В. Коротка історія Козаччини. - К.: Україна, 1991. - 158 с., іл. - (Книжковий архів).

МАЛОРОСІЙСЬКИЙ гетьман Зіновій-Богдан Хмельницький // Костомаров М. Галерея портретів: Біограф.нарис. - К., 1993. - С.124-162.

МЕРІМЕ П. Богдан Хмельницький // Історичні постаті України: Іст.нарис (Упоряд. та автор вступ.ст. О.В.Болдирев. - Одеса, 1993. - С.65-190

БОГДАН Хмельницький // Субтельний О. Україна: Історія / Пер.з англ.Ю.Шевчука. - К., 1991. - С.117-127.

ГЕТЬМАН Богдан Хмельницький // Аркас М. Історія України. - Русі. - К., 1990. - С.171-213.

СМОЛІЙ В.А., Степанков В.С. Богдан Хмельницький: Соц.-політ. портрет. - К.: "Либідь", 1993. - 504 с. - (400-ліття з дня народження великого гетьмана присвячується).

БОГДАН Хмельницький // Козацькі ватажки та гетьмани України
Упоряд. Я. Мельничук та Б. Карабін. - Львів, 1991. - С. 55-74.

БОГДАН Хмельницький // Коваленко Г. Українська історія. -
К., 1992. - С. 99-110.

БОГДАН Хмельницький // Історія України в особах IX-XVII ст.
- К., 1993. - С. 294-300.

ВЕЛИКИЙ гетьман (Богдан /Зиновий/ Михайлович Хмельницький) //
Котляр Н.Ф., Смолий В.А. Історія в жизнеописаннях. - К., 1990. -
С. 169-187.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ Богдан (Зиновій) Михайлович // Котляр М.,
Кульчицький С. Шляхами віків: Довідник з історії України. - К.,
1993. - С. 70-71.

ОСИПОВ К. Богдан Хмельницький. - Львів: "Вільна Україна",
1949. - 112 с.

ГРИГОРЕНКО О. Вікопомний акт: /Про події на Поділлі періоду
визвольної війни укр. народу 1648-1655 рр./ // Рад. Поділля. -
1989. - 18 січ.

СТЕПАНКОВ В.С. Визвольний похід Б.Хмельницького на Поділля
влітку 1655 р. // Тези доп. УП Поділ. іст.-краєн. конф. Секція
історії дожовт. періоду. - Кам'янець-Подільський, 1987. - С. 70-71.

ПЕТРИВ В. Стратегічні операції Хмельницького під час війни
1648-1649 років: (Іст.-психол. нарис) // Військо України. - 1993. -
№ 7. - С. 74-36.

Р.У. Пилявецька операція - С. 79-86

ШЕНЮК С. Великий гетьман України // Рад. Поділля. - 1979. -
18 лип.

Б.Хмельницький та його бойові дії на території сучасної
Хмельниччини

СПОЛОХИ козацької звитяги: Нариси / Ю.Мицик, В.Степанков, І.Стороженко. - Дніпропетровськ: Січ, 1991. - 206 с.: іл. - (Давно се діялось колись).

ГЕРОІ Пилявської битви /Б.Хмельницький, І.Ганжа, М.Кривоніс // Корчагінець. - 1990. - 16 верес.

СВАРИЧЕВСЬКИЙ А. Пилявська битва // Корчагінець. - 1978. - 16 листоп.

З КОЗАЦЬКОЇ скрині: Альманах-дайджест /зі свята козацької слави у Пиляві, верес.1990 р./ - Стара Синява, 1990. - 64 с.

КОЗЛОВА Н. Історія одного листа /Б.Хмельницького до населення Поділля/ // Рад.Поділля. - 1970. - 25 лют.

ФУРМАН Б. Гетьмен на ярмарку, або про те, як Б.Хмельницький у Ярмолинцях коня купляв // Вперед. - 1991. - 5 лют.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ Богдан (Зіновій) Михайлович // БСЗ. - 3-е изд. - М., Т.28. - С.320-321.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ Богдан (Зіновій) Михайлович // УРЕ. - 2-е вид. - К., 1985. - Т.12. - С.154.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ Богдан (Зіновій) Михайлович // Рад.енцикл. історії України. - К., 1972. - Т.4. - С.430-432.

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ Богдан (Зіновій) Михайлович // Укр. рад. енцикл.словник. - 2-е вид. - К., 1987. - Т.3. - С.575-576.

1995

160 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
КАЛЕНИКА ВАСИЛЬОВИЧА ШЕЙКОВСЬКОГО
(1835 - 1903)

К.В.Шейковський - український мовознавець, етнограф, фольклорист, педагог - просвітитель, видавець. Народився в м.Кам"янці Подільському.

Під час навчання в Кам"янець-Подільській духовній семінарії ввійшов спільно з С.Руданським, А.Свидницьким у народознавчий гурток, який займався вивченням етнографії і фольклору Поділля. Шейковському належить перша друкowana публікація з народного побуту краю "Быт подолян" (1859-1860), яка здобула високу оцінку серед наукової громадськості.

Навчався на історико-філологічному факультеті Київського університету, який закінчив 1861 року. Брав участь у створенні недільних шкіл у Києві. Написав і видав на користь шкіл і студентської бібліотеки університету підручник "Домашня наука".

З 1862 року жив і працював в Орловській губернії, потім у Бобруйську, де відкрив власну друкарню. Але 1876 р. за надрукування українською мовою "Метаморфоз" Овідія Шейковський був засланий у Мензелинськ Уфимської губернії, де й помер 1903 року.

Шейковський відомий як укладач словника української мови "Спроба південно-руського словника" (1861-1886), де розглянуто близько 7 тисяч слів. Автор статей з етнографії та мовознавства,

серед яких - "Про привітання та поздоровлення у подолян" (1862)
"Руські народні пісні та приказки" (1871), тощо.

К.Шейковський підтримував творчі зв'язки з А.Димінським,
С.Руданським, Б.Гринченком, І.Франком, П.Житецьким.

ЛІТЕРАТУРА:

П Р А Ц І:

БМТ подолян. - К., 1859-1860. - Т.І-2

ПРИВЕТСТВИЯ и поздравления у подолян // Киев.курьер. -
1862. - № 5,8.

ЛІТЕРАТУРА:

МАРАХОВ Г.І. Про автора "Опыта южнорусского словаря" //
Вісник АН УРСР. - 1970. - № 5.

ШЕЙКОВСЬКИЙ Каленик Васильович // Баженов Л.В. Поділля в
працях дослідників і краєзнавців XIX-XX ст. : Історіографія.
Бібліографія. Матеріали. - Кам"янець-Подільський, 1993. -
С.398.

СВАРИЧЕВСЬКИЙ А.В. Перше друковане видання, присвячене
етнографії та фольклору Поділля // Проблеми етнографії Поділля:
Тези доп.наук.конф. - Кам"янець-Подільський, 1986. - С.185-186

МАЦЬКО В. Літературне Поділля. - Хмельницький, 1991. -
С.73.

ШЕЙКОВСЬКИЙ Каленик Васильович // УРЕ. - 2-е вид. - К.,
1985. - Т.І2. - С.394

ШЕЙКОВСЬКИЙ Каленик Васильович // Укр. рад. енцикл. словник,
- 2-е вид., - К., 1987. - Т. 3. - С. 668

ДОКУМЕНТИ:

ДАХО, Ф-315, стр. 2078, арк. 1-8,
стр. 6525, арк. 16.

1995

165 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

ЙОСИПА ЙОСИПОВИЧА РОЛЛЕ

(1830 - 21.01.1894)

РОЛЛЕ Йосип Йосипович (Юзеф Антоній; літ.псевдонім Д-р Антоній Ю.) – польський письменник, історик, краєзнавець Поділля, лікар, почесний член Польської АН (з 1863), член Подільського епархіального історико-статистичного комітету (з 1866), лікарських товариств Києва, Вільнюса, Варшави, Парижа. Народився 1830 р. на хут. Генріхівка, тепер селище Роля Шаргородського району Вінницької області.

Гімназичну освіту здобув у Немирові, Вінниці, Білій Церкві, і Києві. В 1855 році закінчив медичний факультет Київського університету. Деякий час працював лікарем у с. Бришеві на Вінничині. З 1856 р. стажується в університетських клініках Франції та Німеччини, захищає докторську дисертацію.

З 1861 р. постійно проживає у Кам'янці-Подільському, де працює в губернській лікарні, засновує безплатну лікарню для бідних, утворює перше на Правобережній Україні Подільське товариство лікарів (1859-1865), яке за редакцією Ролле видало у Варшаві 5 випусків "Матеріалів до топографії і лікарської статистики Поділля" (польс. мова). Ще в студентські роки зацікавився історією Поділля, якій присвятив 30 років свого життя. Автор серіалу у 80 книгах і нарисах "Історичні оповідання", які вийшли з друку польською мовою у Львові в 1873-1893 рр. і частково опубліковані на сторінках журналу "Киевская старина" ("Кармелюк", "Фатальна кра-

суня", "На шпаківому шляху" та ін). Українською мовою ці твори з'явилися лише в 1990 р.

Важливе значення мають ~~історичні~~ історичні праці. Єслі: "Замки подільські на кордонах молдавських" (т. I-III, Варшава, 1880), "Побожжя в ХІІ і ХІІІ ст." (До історії польського землеволодіння в Брацлавщині" (1890), "Запровадження медицини і хвороби епідемічні в давньому Подільському воєводстві на поч. ХУ ст." (1872).

Активно співпрацював з краєзнавцями Поділля Ю. Сіцінським, М. Яворовським, був одним із засновників Кам"янець-Подільського Давньосховища (історичного музею). Помер 21 січня 1894 р. На посмертній епітафії, яка знаходиться в Петропавлівському кафедральному костелі Кам"янець-Подільського викарбувано: "Син цієї землі, минуле її любив, вивчав" та узагальнював, а скарби її поважати вчив".

ЛІТЕРАТУРА:

Т В О Р И:

ДОЛЯ красуні: (Софія Глявоне-Вітте-Потоцька): Докум. повість. - К.; Укр. письменник, 1993. - 40 с.

ФАТАЛЬНА красуня: Оповіді з минулого Поділля. - Вінниця: обл. упр. по пресі, 1990. - 56 с.

КАРМАЛЮК // Киев. старина. - 1886. - Т. ІІ. - С. 495-560.

НА ШПАКОВОМУ шляху: Рассказ из быта Подолля нач.ХУШ в. /
Пер.с пол. /Е.Сицинского/ // Киев.старина. - 1887. - Т.17, апр.
- С.693-720.

ПРО И.РОЛЛЕ:

ЯВОРОВСКИЙ Н.М. Воспоминания об Иосифе Иосифовиче Ролле //
Труды Подол.церк.ист.-археол.о-ва. - Каменец-Подольский, 1904.
- Вып.10. - С.506-517.

ПАМЯТИ ц-ря И.И.Ролле // Отчет Каменец-Подольской комиссии
императорского человеколюбивого общества за 1894. - Каменец-
Подольский, 1896. - С.63-67.

А.В./АНТОНОВИЧ В.Б./ Иосиф Иосифович Ролле: Некролог //
Киев.старина. - 1894. - Т.44, февр. - С.305-310.

ТАРАСОВ Ю.М. Історія Поділля у працях А.Ролле // Тези доп.
УП Поділ.іст.-краєзн.конф.: Секція історії дожовт.пер. - Кам"я-
нець-Подільський, 1987. - С.15-16

МАЗУРИК Є.В. Іосиф Ролле -- видатний лікар і історик меди-
цини Поділля // Культура України і слов"янський світ: Тези доп.
та повідомл.наук.-практ.конф. Ч.П. - К., 1992. - С.84-86

ПРОКОПЧУК В.С. Краєзнавець Йосип Ролле // Майбуття. - 1994.
- № 11, черв.

х х х

СЕЦИНСКИЙ Е.И. Хронологический список трудов И.И.Ролле //
Труды Подол.церк.ист.-архесл.о-ва. - Каменец-Подольский, 1904. -
Вып.10. - С.517-527

ЮЗЕФ АНТОНІЙ (Йосип АНТОНІЙ) Ролле: До 100-річчя від дня смерті // Знаменні і пам'ятні дати Вінниччини 1994 року: Бібліогр.показч. - Вінниця, 1994. - С.22-23.

ДОКУМЕНТИ:

ДАХО, Ф-17, оп.2, спр.21, арк.36;

Ф-228, оп.І, спр.3422, арк.224;

Ф-228, оп.І, спр.4591, арк.1-4;

Ф-228, оп.І, спр.5305, арк.62, 69-75;

Ф-228, оп.І, спр.6153, арк.23-24; 58, 59, 63, 64, 66-67

З М І С Т :

- Передмова
- Знаменні та пам"тні дати 1995 року
- 90 років від дня смерті А.І.Димінського
- 95 років від дня народження поета З.К.Кицюка
- 15 років з часу створення Хмельницької обласної організації Спілки письменників в Україні
- 105 років від дня народження В.В.Езерського
- 430 років з часу першої згадки про смт.Чемерівці
- 135 років від дня народження Ф.Г.Яновського
- 65 років від дня народження І.С.Винокура
- 80 років від дня народження Л.С.Лупана
- 80 років від дня народження С.С.Лаврика
- 100 років від дня народження П.Д.Маркіша
- 400 років від дня народження Б.Хмельницького
- 160 років від дня народження К.В.Шейковського
- 165 років від дня народження Й.Й.Ролле